

Beretning afgivet af Kulturudvalget den 17. december 2014

Beretning

om brugen af betalte kilder og mediernes ansvar ved publicering af urigtige historier, bagvaskelse og privatlivskrænkelser

1. Indledning

Kulturudvalget afgiver denne beretning på baggrund af indstilling fra arbejdsgruppen om medieetik og medieansvar.

Kulturudvalget og Retsudvalget afgav den 3. juni 2014 en fælles beretning om nedsættelse af en parlamentarisk arbejdsgruppe, der skulle undersøge mulighederne for en bedre beskyttelse af personfølsomme oplysninger og et effektivt tilsyn med offentlige institutioners såvel som private virksomheders behandling af disse, jf. KUU alm. del – bilag 154 (folketingsåret 2013-14).

På baggrund af beretningen blev der nedsat to parlamentariske arbejdsgrupper: arbejdsgruppen om datasikkerhed under Retsudvalget og arbejdsgruppen om medieetik og medieansvar under Kulturudvalget. I arbejdsgruppen om medieetik og medieansvar havde hver af partigrupperne et medlem med undtagelse af Det Konservative Folkeparti, som ikke deltog i arbejdet. Arbejdsgruppen har siden arbejdet med de problematikker, der blev aktualiseret af Se og Hør-sagen.

Ud over datasikkerhedsproblematikker rejste Se og Hør-sagen generelle medieetiske og medieansvarsmæssige problemstillinger. Arbejdsgruppen under Kulturudvalget har på baggrund af disse perspektiver arbejdet ud fra følgende, som også er nævnt i beretning nr. 3 af 3. juni 2014:

- Medieetik, herunder mediers brug af betalte kilder,
- Erstatningsansvaret over for personer, der udsættes for bagvaskelse og krænkelse af privatlivets fred,
- Praksis og normalstrafniveau over for medier ved publicering af urigtige historier.

Arbejdsgruppen har med udgangspunkt i disse fokusområder søgt at identificere problemstillinger og løsningsmuligheder på området for at kunne fremlægge en række principielle overvejelser.

2. Arbejdsgruppens arbejde

Medlemmer

Arbejdsgruppen bestod af Pernille Skipper, fmd. (EL), Troels Ravn (S), Özlem Sara Cekic (SF), Zenia Stampe (RV), Ellen Trane Nørby (V), Morten Marinus (DF) og Mette Bock (LA).

Møder

Arbejdsgruppen har afholdt syv møder, herunder et dialogmøde med en række medieforskere (Jens Otto Kjær Hansen fra Danmarks Medie- og Journalisthøjskole, Kåre Wanschler fra MAQS Law Firm, Mark Blach-Ørsten fra Roskilde Universitet og Trine Baumbach fra Københavns Universitet), repræsentanter fra Danske Medier og Dansk Journalistforbund og med daværende justitsminister Karen Hækkerup. Yderligere har arbejdsgruppen afholdt et møde med repræsentanter for Pressenævnet.

Høringer

Arbejdsgruppen har afholdt en åben høring den 10. december 2014 med fokus på mediernes refleksioner forbundet med Se og Hør-sagen og på definitionen af privatliv og privatlivskrænkelser.

Spørgsmål

Arbejdsgruppen om medieetik og medieansvar har stillet 10 spørgsmål til justitsministeren til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret. Et enkelt spørgsmål er ved beretningsafgivelsen ikke endeligt besvaret, jf. KUU alm. del – spørgsmål 266 (folketingsåret 2013-14).

Skriftlig høring

Beretning nr. 3 blev sendt i høring den 2. juli 2014, og arbejdsgruppen modtog på den baggrund 20 høringssvar.

En oversigt over bilag, herunder materiale fra høringer og møder samt spørgsmål og svar, som har relevans for beretningen, er optrykt som bilag.

3. Politiske bemærkninger

Som det også er nævnt i beretning nr. 3, vil arbejdsgruppen indledningsvis bemærke, at arbejdsgruppen har arbejdet ud fra og med respekt for det grundlæggende princip om, at det danske demokrati bygger på en fri og kritisk presse, og

at den frie og kritiske presse er afgørende for kontrollen med de folkevalgte politikere, herunder regeringen. Arbejdsgruppens intention er derfor ikke at diskutere regulering af medieområdet, men derimod at sætte fokus på og skabe debat om de problematikker, som Se og Hør-sagen har frembragt.

Det er centralt for arbejdet i arbejdsgruppen, at den grundlæggende tillid til pressen og til pressens saglighed bevares. Arbejdsgruppen understreger derfor vigtigheden af, at der fortsat værnes om tilliden til pressen og pressens saglighed, og at medierne derfor tilstræber at bringe sandfærdige og faktisk korrekte historier. Arbejdsgruppen noterer sig også, at det er afgørende for tilliden til pressen, at nyhedshistorier beror på oplysninger, der ikke er skaffet på ulovlig eller uetisk vis.

3.1. Mediers brug af betalte kilder

Arbejdsgruppen er opmærksom på, at betaling af kilder, herunder tiphonorering, ikke er reguleret ved dansk ret, og at brugen af betalte kilder og tiphonorering er etisk problematisk.

Dette har arbejdsgruppen diskuteret med Danske Medier og Dansk Journalistforbund, og arbejdsgruppen finder det positivt, at medierne aktivt tager stilling til dilemmaer forbundet med betalte kilder, og at diskussionen tages i mediebranchen. I den forbindelse bemærker arbejdsgruppen positivt, at formand for Dansk Journalistforbund Mogens Blicher Bjerregård har udtalt, at betalte kilder ikke hører hjemme i dansk journalistik.

Arbejdsgruppen bemærker, at der er vedtaget nye regler for vejledende presseskik, og at mediernes og journalisterne repræsentanter ved høringen den 10. december 2014 oplyste, at debatten i offentligheden har haft betydning i den henseende. Ved samme høring noterede arbejdsgruppen sig også, at man på mange medieredaktioner har taget diskussioner og dilemmaer op på baggrund af Se & Hør-sagen.

3.2. Etiske retningslinjer

Arbejdsgruppen understreger, at det er afgørende for dansk presse, at der er fokus på de førnævnte medieetiske problemstillinger på ledelsesniveau hos medierne.

Arbejdsgruppen er opmærksom på, at der er en stigende tendens til, at medier udarbejder specifikke etiske retningslinjer, som bliver vejledende for de enkelte redaktioner. Arbejdsgruppen ser positivt på denne udvikling og opfordrer til, at endnu flere medier udarbejder etiske retningslinjer. Samtidig opfordrer arbejdsgruppen samtlige danske medier til, at deres etiske retningslinjer offentliggøres på de respektive hjemmesider.

3.3. Initiativer hos Pressenævnet

Arbejdsgruppen har afholdt et møde med repræsentanter for Pressenævnet. På mødet diskuteredes arbejdsgruppens fokusområder og den tidligere afgivne beretning om medieansvar, herunder Pressenævnets mulighed for at tage sager op af egen drift, jf. KUU alm. del – bilag 90 (folketingsåret 2013-14).

På den baggrund har arbejdsgruppen noteret sig, at der i Pressenævnet allerede foregår et arbejde med at undersøge,

hvorvidt Pressenævnet skal tage flere sager op af egen drift, og i så fald hvilken type sager der er egnet hertil. Arbejdsgruppen ser frem til, at Folketingets Kulturudvalg modtager Pressenævnets konklusioner på baggrund af det igangværende arbejde. I forbindelse med egendriftssager påpeger arbejdsgruppen, at det norske pressenævn har erfaring med at tage mere generelle presseetiske problematikker op af egen drift.

Yderligere bemærker arbejdsgruppen, at afgørelser hos Pressenævnet per se er offentlige. Arbejdsgruppen har diskuteret med Pressenævnet, om muligheden for at vælge en mindre offentlig sagsgang i nogle tilfælde vil mindske betænkeligheder ved at klage til Pressenævnet.

Medlemmerne af arbejdsgruppen har også gjort Pressenævnet opmærksom på, at der trods en forlænget klagefrist til Pressenævnet fortsat kan være problemer med sager, der af diverse årsager forældes, inden klagen kan indgives jf. KUU alm. del – bilag 90 (folketingsåret 2012-13).

Sidst bemærker arbejdsgruppen Pressenævnets fokus på at udbrede kendskabet til Pressenævnet og opfordrer til, at arbejdet fortsættes, således at borgerne er bevidste om klagemuligheder og sagsgange hos Pressenævnet.

3.4. Erstatningsansvar ved privatlivskrænkelser

Straffelovrådets betænkning om privatlivets fred (betænkning nr. 601/1971) indgår som fortolkningsbidrag til en række bestemmelser i straffelovens kapitel 27 om freds- og æreskrænkelser. Straffelovrådets betænkning er således også fortolkningsbidrag til straffelovens paragraf 264 d, der beskriver, hvordan en person, der uberettiget videregiver meddelelser eller billeder vedrørende en andens private forhold eller i øvrigt billeder af den pågældende under omstændigheder, der åbenbart kan forlanges unddraget offentligheden, straffes, jf. KUU alm. del – svar på spørgsmål 272 (folketingsåret 2013-14).

Af Straffelovrådets betænkning fremgår det, at »... personer, der befinder sig udenfor det hjemlige område, må være forberedt på at kunne blive fotograferede, og at optagelsen kan blive brugt af pressen, uden at der bør være plads for nogen diskussion af, hvorvidt offentligheden havde nogen berettiget interesse i at se optagelsen«, jf. Straffelovrådets betænkning om privatlivets fred (betænkning nr. 601/1971).

Arbejdsgruppen mener, at opfattelsen af, hvad privatliv omfatter, har udviklet sig, siden Straffelovrådet afgav betænkning i 1971. Idet hensynet til privatlivets fred er forankret heri, kan der være hensyn til privatlivets fred i det 21. århundrede, som der ikke tages højde for. Derfor mener arbejdsgruppen, at der er behov for en udredning af privatlivsbeskyttelsen, af hvordan privatliv defineres, og om disse definitioner er tidssvarende.

Arbejdsgruppen opfordrer derfor til, at regeringen i samarbejde med Retsudvalget tager de nødvendige initiativer, så en nærmere undersøgelse af definitionen af privatliv og privatlivsbeskyttelse finder sted. Arbejdsgruppen anbefaler, at der nedsættes et udvalg bestående af medierepræsentanter, juridiske forskere og medieforskere, som inddrages i denne proces.

3.5. Erstatningsniveau for publicering af urigtige historier, bagvaskelse og krænkelse af privatlivets fred

Arbejdsgruppen har undersøgt erstatnings- og strafniveau over for medier i forbindelse med publicering af urigtige historier, bagvaskelse og krænkelse af privatlivets fred. På den baggrund kan arbejdsgruppen konkludere, at de nævnte typer krænkelse i mange tilfælde ikke udløser en straf. Tendensen er i stedet, at der i sagerne udmåles en tortgodtgørelse.

Om niveauet for erstatningerne har arbejdsgruppen også kunnet konkludere, at de tilkendte godtgørelser og tilkendte sagsomkostninger bør sættes i perspektiv til de reelle sagsomkostninger. Det er arbejdsgruppens overbevisning, at godtgørelserne og de tilkendte sagsomkostninger ikke altid svarer til de reelle sagsomkostninger. Arbejdsgruppen bemærker, at det kan bevirke, at personer, der er udsat for bagvaskelse eller krænkelse af privatlivets fred eller er blevet udhængt urigtigt i medierne, afholder sig fra at sagsøge medierne.

Arbejdsgruppen påpeger dog, at en ændring af godtgørelsesniveau og tilkendte sagsomkostninger i sager om privatlivskrænkelser, bagvaskelse eller urigtige historier vil kræve en revidering af også andre typer af godtgørelsesniveauer, idet godtgørelsesniveauerne vil skulle stå mål med hinanden samt en ændring af de tilkendte sagsomkostninger generelt. Arbejdsgruppen har derfor vurderet, at det ligger uden for arbejdsgruppens formål og kompetenceområde.

3.6. Påtalekompetence

Med udgangspunkt i problemstillinger, der også blev belyst i forbindelse med erstatningsansvaret, har arbejdsgruppen diskuteret påtalekompetencen i sager om urigtige historier, bagvaskelse og krænkelse af privatlivets fred.

Som nævnt indledningsvist er en fortsat tillid til den danske presse afgørende for, at pressen kan udfylde sin afgørende rolle i det danske demokrati. Arbejdsgruppen bemærker

derfor, at det danske samfund i højere grad bør tage ansvar i sager, hvor borgernes privatliv krænkes, eller hvor borgere udsættes for bagvaskelse eller uretmæssigt hænges ud i medierne.

De nævnte typer sager er undergivet privat påtale, jf. KUU alm. del – svar på spørgsmål 8 (folketingsåret 2014-15). Dermed bliver sagerne ført af krænkede og tages op på krænkedes eget initiativ uden støtte fra offentlige myndigheder. Desuden er det den krænkede, der bærer sagsomkostningerne uvidende om, hvorvidt sagsomkostningerne helt eller delvis vil blive dækket af et eventuelt medhold i sagen. Arbejdsgruppen mener, at den private påtalekompetence medfører, at færre sager om publicering af urigtige historier, bagvaskelse og krænkelse af privatlivets fred tages op, og arbejdsgruppen finder det problematisk i forhold til borgernes retsstilling.

Derfor opfordres regeringen til i samarbejde med Retsudvalget at undersøge, om påtalekompetencen i sager om urigtige historier, bagvaskelse og krænkelse af privatlivets fred med fordel kan ændres til offentlig påtale.

3.7. Øvrige bemærkninger

Arbejdsgruppen har modtaget en oversigt over praksis og normalstrafniveau over for medier i forbindelse med publicering af urigtige historier samt en oversigt over erstatningsniveauet i sager om bagvaskelse og krænkelse af privatlivets fred sammenlignet med erstatningsniveauet for andre typer straffelovsovertrædelser, jf. KUU alm. del – svar på spørgsmål 238 (folketingsåret 2013-14). På den baggrund finder arbejdsgruppen ikke anledning til at foretage sig yderligere.

P. u. v.

Flemming Møller Mortensen

formand

Bilag 1**Bilag, spørgsmål/svar og øvrigt materiale på Kulturudvalgets alm. del, som har relevans for beretningen**

Bilagsnr.	Titel
2014-15	
59	Orientering om svar fra European Center for Parliamentary Research and Documentation
2013-14	
154	Kulturudvalgets og Retsudvalgets beretning nr. 3 om nedsættelse af en parlamentarisk arbejdsgruppe, der skal undersøge mulighederne for en bedre beskyttelse af personfølsomme oplysninger og et effektivt tilsyn med offentlige institutioners såvel som private virksomheders behandling af disse
179	Høringssvar til beretning om nedsættelse af en parlamentarisk arbejdsgruppe
189	Arbejdsgruppe om medieetik og medieansvar: Materiale om etik og troværdighed i dansk journalistik, fra Center for Nyhedsforskning
192	Høringsnotatet til arbejdsgruppen om medieetik og medieansvar
197	Trine Baumbachs talepapir fra dialogmødet med arbejdsgruppen om medieetik og medieansvar den 10. september og den 1. oktober 2014 Straffelovrådets betænkning om privatlivets fred (betænkning nr. 601, 1971): http://www.krim.dk/undersider/retskilder/betaenkning601-privatlivets-fred-1971.pdf
Spm.nr. Titel	
2014-15	
7	Spm. om at redegøre for, hvordan privatliv og »private forhold«, jf. straffelovens § 264, fortolkes og defineres ud fra nuværende praksis, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
8	Spm. om at redegøre for, hvilke fordele og ulemper ministeren ser ved at ændre påtalekompetencen, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
2013-14	
266	Spm. om oversendelse af oversigt, der viser Danmarks praksis sammenlignet med praksis i henholdsvis Sverige, Norge og Tyskland i forhold til niveauet for strafudmåling og tortgodtgørelse ved publicering af urigtige historier, til justitsministeren, og ministerens foreløbige svar herpå
267	Spm. om redegørelse for den historiske begrundelse for, at sager om publicering af urigtige historier samt bagvaskelse og krænkelse af privatlivets fred er undergivet privat påtale, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
268	Spm. om redegørelse for den tilkendte kompensation for sagsomkostninger i dom af 10. februar 2012 ved Retten i Glostrup i sagen med EcoBaby ApS og chefredaktør Arne Ullum m.fl. om Natursutton, til justitsministeren

- 269 Spm. om redegørelse for, hvordan kompensation for sagsomkostningerne er udregnet i dom af 10. februar 2012 ved Retten i Glostrup i sagen med EcoBaby ApS og chefredaktør Arne Ullum m.fl. om Natursutton, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 270 Spm. om det er ministerens opfattelse, at de tilkendte sagsomkostninger er tilsvarende de reelle sagsomkostninger i dom af 10. februar 2012 ved Retten i Glostrup i sagen med EcoBaby ApS og chefredaktør Arne Ullum m.fl. om Natursutton, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 271 Spm. om oversendelse af talepapiret fra den tekniske gennemgang med arbejdsgruppen om datasikkerhed den 10. september 2014, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 272 Spm. om den retlige status af Straffelovrådets betænkning 601/1971 om privatlivets fred, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 273 Spm., om regeringen stadig anvender »Straffelovrådets betænkning 601/1971 om privatlivets fred« ved initiativer, der omhandler privatlivets fred, til justitsministeren, og ministerens svar herpå